

Uus teadusdoktor Jana Tuusov

ALKOHOLIST, PSÜHHOTROOPSETEST JA MUUDEST AINETEST PÕHJUSTATUD SURMAD EESTIS: KOHTUARSTLIKEL LAHANGUTEL PÕHINEV TÕENDUS

14. juunil 2022 kaitses Jana Tuusov arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Alkohol, psühhotropsetest ja muudest ainetest põhjustatud surmad Eestis: kohtuarstlikel lahangutel põhinev tõendus“ (*Deaths caused by alcohol, psychotropic and other substances in Estonia: evidence based on forensic autopsies*).

Juhendajad olid kohtuarstiteaduse professor Marika Väli Tartu Ülikooli bio- ja siirdemeditsiini instituudist, tervisedenduse kaasprofessor Kersti Pärna Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudist ning epidemioloogia kaasprofessor Katrin Lang Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudist. Oponeeris professor Philippe Lunetta Turu Ülikooli biomeditsiini instituudist.

Liigne alkoholitarvitamine on üheks enneaegse suremuse põhjuseks, nii nagu on välditavaks surmapõhjuseks psühhotropsete ainete mürgistused. Oluline on välja selgitada alkoholi roll inimese organismi kahjustamisel ning selle suurusjärgi rahvastiku tervise mõjutamisel. Lahanguleidudel rajanev uuring on üks viis selle teostamiseks. Sellised väärtuslikud infod andvad uuringud on keerukad ning seetõttu pole neid palju tehtud. Selleks, et tuua välja alkoholi roll surmade põhjustajana ning selle kajastamine rahvastiku

surmade statistikas, on omakorda oluline hinnata ja vajaduse korral parendada surmapõhjuste kodeerimist. Tehtud uuring oli Eestis esimene, kus kasutati detailset kohtuarstlikku lahangut alkoholi rolli uurimiseks enneaegses suremuses.

Uurimistöö eesmärk oli anda tõenduspõhine ülevaade alkoholi põhjustatud surmadest tööelisel meestel, kasutades selleks süvitsi minevat kohtuarstlike lahangute analüüsi; uurida põhihaiguse kodeerimisega seotud probleeme mitmete elundite alkoholist põhjustatud kahjustuse korral ning kirjeldada surmaga lõppenud alkoholi, psühhotropsete ja muude ainete mürgistusi Eesti kogurahvastikus aastatel 2000–2009 ja 2010–2019.

Uuringu tulemused näitasid, et Eestis kohtuarstlikule lahangule suunatud tööelisel meestel esinevad siseelundites sageli alkoholist põhjustatud haiguslikud muutused, mis viitavad selles vanuserühmas alkoholi tervisekahjulikule tarvitamisele. Uuringu tulemustest nähtus, et osa alkoholitarbimist näitavad biomarkereid (etanooli ja tema metaboliitide etüülglükuroniid ja etüülsulfaat (EtG ja EtS) ning alkoholi biomarker fosfatidüületanool (PEth)) on kasutatavad surmajärgses diagnostikas ning neid võiks enam

kasutada tavapraktikas ja lahanguid hõlmavates uuringutes, eriti kui puuduvad andmed lahkunu alkoholitarvitamise harjumuste kohta. Lahanguleiuna mitmete elundite alkoholikahjustuse esinemise korral oli raske diagnoosida põhihaigust rahvusvahelises haiguste klassifikatsioonis puuduvate võimaluste tõttu. Mürgistussurmade uuringu põhjal olid aastatel 2000–2009 esikohal alkoholimürgistused, kuid aastatel 2010–2019 mürgistused narkootiliste ja psühhotropsete ainetega.

Uuringust saadud teadmised on vajalikud alkoholistrateegia ja -poliitika kujundajatele ning Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile kui kohtuarstlikke lahanguid tegevale asutusele.